

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Про державну службу: Закон України від 10.12.2015 № 889-VIII // Відомості Верховної Ради, 2016, № 4, ст.43
2. Про центральні органи виконавчої влади : Закон України від 17 березня 2011 р. № 3166-VI URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3166-17?find=1&text>
3. Про статус народного депутата України: Закон України від 17 листопада 1992 року № 2790-XII Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1993, № 3, ст. 17
4. Конституція України: Закон України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1996, № 30, ст. 141
5. Про державну службу: Закон України від 10.12.2015 № 889-VIII Відомості Верховної Ради, 2016, № 4, ст.43
6. Коломоєць Т.О., Колпакова В.К. Патронатна служба: підручник. Київ: ІН Юре, 2018. 180 с.
7. Про запобігання корупції: Закон України від 14 жовтня 2014 року 14 жовтня 2014 року Відомості Верховної Ради (ВВР), 2014, № 49, ст.2056

УДК 349.2

DOI: 10.32751/2617-5967-2022-04-09

Костенко В. Г.*кандидат юридичних наук, суддя
Ковпаківського районного суду міста Суми***МЕТА І ЗАВДАННЯ СОЦІАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ ДЕРЖАВНОЇ СЛУЖБИ
В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ**

Стаття присвячена уточненню мети і завдань соціальної безпеки державної служби в умовах глобалізації. Автором з'ясовується основна мета соціальної безпеки, на основі якої окреслюється зміст мети соціальної безпеки державної служби в умовах глобалізації. Доводиться, що ця мета полягає у формуванні та забезпеченні умов, що є сприятливими для вчасної, повної та ефективної реалізації державними службовцями комплексу належних їм соціальних прав з урахуванням можливостей та ризиків для їх соціальної безпеки, які обумовлюються глобалізаційними процесами. Ця мета соціальної безпеки державної служби в умовах глобалізації досягається шляхом виконання комплексу завдань такої безпеки. Систему цих завдань складають завдання правової системи в умовах глобалізації, а також загальні завдання соціальної безпеки. В узагальненому вигляді до вказаних завдань автором відносяться такі завдання соціальної безпеки державної служби в умовах глобалізації: забезпечення національної безпеки і національних інтересів держави (суспільства), людиноцентристської спрямованості діяльності держави; уможливлення повної та продуктивної праці державних службовців; створення простору належного рівня соціальної безпеки на державній службі. У висновках до статті підсумовуються результати проведеної наукової розвідки.

Ключові слова: *глобалізація, державна служба, державний службовець, завдання, мета, правова реформа, соціальна безпека, соціальні ризики.*

The aim of this article is to clarify the goals and tasks of social security for civil servants in the context of globalization. The author identifies the main objective of social security, which forms the basis for determining the content of social security goals for the civil service in a globalized world. The article provides evidence supporting the assertion that the goal of social security for civil servants in the context of globalization is to establish and maintain favorable conditions for the timely, complete, and effective realization of their social rights. This entails

taking into consideration the opportunities and risks presented by globalization processes, which may affect civil servants' social security. As part of the globalization process, a set of social security tasks is implemented to achieve this goal. These tasks consist of legal system tasks in the context of globalization and general social security tasks. In their most general form, the tasks specified by the author include ensuring the national security and interests of the state (society), the human-centric orientation of the state, the possibility of full and productive work for civil servants, and the creation of a framework for an appropriate level of social security in the public service. The article summarizes the results of scientific exploration.

Keywords: *civil servants, globalization, goals, legal reform, public service, social risks, social security, tasks.*

Постановка проблеми. Виникнення держави є здобутком суспільства, а саме держави, як установи, що спроможна забезпечувати та забезпечує соціальну безпеку суб'єктів права [1, с. 159]. Відповідною установою держава стає на певному етапі свого цивілізаційного розвитку, який почали проходити держави постсоціалістичного простору після припинення існування (розпаду) колишнього СРСР [див., напр.: 2, с. 40-41; 3, с. 232-233]. Так, слід констатувати, що питання забезпечення соціальної безпеки людини і громадянина сьогодні стає все більш актуальним для всіх країн пострадянського простору, в яких відбувається якісне переосмислення права, реальної цінності людини крізь призму права, а також зв'язків людини (громадянина) та держави (при цьому, на жаль, низка пострадянських держав із початком Російсько-Української війни почали деградувати у своєму цивілізаційному розвитку, стрімко повертаючись до принципів розуміння цінності людини та її соціальної безпеки, які були сформовані в тоталітарній Радянській державі). Необхідність у комплексному переосмисленні права, реальної (а не декларативної) цінності людини, зв'язків держави та людини (громадянина) була обумовлена, по-перше, прагненням звільненого від тоталітарної системи цінностей суспільства до життя в сучасній державі загального добробуту; по-друге, нездатністю держави, яка лише здобула незалежність, повноцінно задовольнити відповідні цивілізаційні потреби суспільства. Вказаний конфлікт потреб і спроможності їх задоволення обумовив різні соціальні кризи [4, с. 38-39]. При цьому нездатність держави задовольнити цивілізаційні устремління суспільства виражалася здебільшого у відсутності належного досвіду проведення реформ, а насамперед побудови соціально орієнтованої економіки (з урахуванням того, що раніше застосовувана парадигма взаємодії держави та людини у соціальній сфері виявилася неефективною в нових умовах, що характеризуються ризиками глобалізаційних процесів), а також ефективного реагування на переваги та недоліки участі у глобальних процесах. Саме тому поточний процес реформування соціальної безпеки державної служби в умовах глобалізації не повинен повторювати помилки минулого, а має сприяти меті цієї реформи, що значно актуалізована наразі триваючою Російсько-Українською війною. Вказане може досягатись лише в тому разі, коли буде розроблена комплексна доктрина такої соціальної безпеки, що є масштабним науково-дослідним завданням, виконання якого слід розпочати із уточнення мети та завдань такої безпеки.

Аналіз наукової літератури та невирішені раніше питання. На сьогоднішній день слід констатувати відсутність наукових досліджень, в яких розкривається зміст мети та/або завдань соціальної безпеки державної служби в умовах глобалізації. Відповідна проблема може бути вирішена на основі осмислення загальної сутності соціальної безпеки державної служби в умовах глобалізації, а також наукових напрацювань вчених, якими приділялась увага також тим чи іншим аспектам соціальної безпеки в умовах глобалізаційних процесів (серед яких: І. І. Білоус, Л. А. Весельська, С. В. Вишневецька, М. І. Іншин, О. Ф. Новікова, О. Г. Сидорчук, Д. І. Сіроха та інші науковці).

Отже, метою статті є уточнення мети і завдань соціальної безпеки державної служби в умовах глобалізації. Досягнення цієї мети передбачає виконання таких завдань:

1) з'ясувати загальну сутність мети соціальної безпеки, як такої, а також визначити зміст мети соціальної безпеки державної служби в умовах глобалізації; 2) з'ясувати зміст завдань соціальної безпеки державної служби в умовах глобалізації та їх структуру; 3) узагальнити результати дослідження.

Виклад основного матеріалу дослідження. Спершу зазначимо, що мета соціальної безпеки переважно зводиться до «створення і забезпечення умов для реалізації членами суспільства їх соціальних прав незалежно від їх правового статусу» [5, с. 34]. Отже, у широкому сенсі мету соціального забезпечення можна зводити до забезпечення стабільної та ефективної основи для безперервного розвитку та самовдосконалення як особистості, так і суспільства перед постійно змінюваними внутрішніми та зовнішніми обставинами, які можуть бути інтерпретовані в якості соціальних ризиків або ж можуть бути факторами виникнення або посилення таких ризиків.

Отже, можемо дійти висновку, що *метою соціальної безпеки державної служби в умовах глобалізації* є формування та забезпечення сприятливого для вчасної, повної та ефективної реалізації державними службовцями комплексу належних їм соціальних прав стабільного соціально-правового, економічного, політичного, екологічного та культурного стану в умовах, коли під впливом глобалізаційних процесів виникають нові та посилюються існуючі глобальні, регіональні та локальні соціальні ризики, які впливають чи можуть в перспективі вплинути на державних службовців.

Визначивши сутність мети соціальної безпеки державної служби в умовах глобалізації можемо перейти до розгляду основних завдань такого явища. У цьому контексті зазначимо, що систему цих завдань складають:

1) *завдання правової системи в умовах глобалізації*, оскільки соціальна безпека є елементом правової системи будь-якої сучасної держави та явищем, яке перебуває у взаємозалежному зв'язку із явищем глобалізації. Слід зазначити, що правова система в умовах глобалізації, на думку М. Г. Хаустової, виконує такі завдання: «по-перше, легально-формальне закріплення відповідних глобалізаційних тенденцій, забезпечення входження держави у світове співтовариство; по-друге, завдання з керування глобалізаційними процесами стосовно конкретної держави, їх обмеження, спрямування в певне русло задля убезпечення від негативних наслідків, пов'язаних з неузгодженістю національної правової системи, її можливостей, зі світовими тенденціями, а також з небезпекою потрапити в руйнівну залежність від найбільш розвинених країн, зайнявши місце своєрідного придатка у світовому співтоваристві» [6, с. 431];

2) *загальні завдання соціальної безпеки*. Завдання соціальної безпеки в цілому орієнтовані на створення середовища (умов соціального буття), що сприяє стабільному та поступальному зростанню суспільних відносин, а також на підтримку, підвищення та збагачення якості життя кожної людини лише через те, що відповідний суб'єкт, якому гарантується ця безпека, є людиною, має людську гідність. Саме тому, соціальна безпека є складним соціально-правовим явищем, яке закономірним чином досягається шляхом виконання множини завдань в різних сферах буття держави та суспільства. Відтак, вітчизняними ученими виокремлюються різноманітні завдання соціальної безпеки в політичній, соціальній, фінансовій, правовій сферах, а також в сфері економіки. Наприклад, Б. І. Сташків доходить думки, що в соціальній сфері головними завданнями соціальної безпеки є: «визначення видів соціального забезпечення, які необхідно надати певним верствам населення; розподіл соціальних благ за принципом соціальної справедливості; створення умов для підвищення соціально-економічної активності населення, застосування сучасних мотиваційних і стимулюючих механізмів високопродуктивної праці; забезпечення достатнього життєвого рівня кожної людини; створення необхідних умов доступу до об'єктів соціальної інфраструктури; здійснення моніторингу за динамікою соціальної міграції і соціальною структурою суспільства для розробки і здійснення заходів щодо збереження соціальної стабільності; забезпечення доступності медичної та медико-

санітарної допомоги, санітарно-епідеміологічного добробуту населення; захист громадян як споживачів» [5, с. 34]. У правовій сфері завданнями соціальної безпеки, на думку вченого, є: «комплексне правове регулювання соціальних процесів, що відбуваються в країні; створення ефективного правового механізму охорони соціальних прав; здійснення належного контролю за використанням коштів на соціальні потреби» [5, с. 34].

Відтак, можемо дійти висновку, що в узагальненому вигляді *основними особливими завданнями соціальної безпеки державної служби в умовах глобалізації є:*

1) *забезпечення національної безпеки та національних інтересів держави та суспільства, людиноцентристської спрямованості діяльності держави.* Спершу слід зазначити, що державна влада в будь-якій державі не об'єктивується безпосередньо в абстрактному вигляді, адже її провідниками є відповідні державні органи, а саме – кадровий склад цих органів публічної влади. У цьому контексті особливого значення набуває та частина кадрового складу державних органів, котрі є державними службовцями, як суб'єкти владних повноважень. Важливість цього аспекту виявляється в сутності державної влади. Таким чином, забезпечення необхідного рівня соціальної безпеки держслужбовців (та поступове збільшення такого рівня безпеки) є передумовою для належного функціонування самої держави, що впливає з оцінки того, яким саме чином впливає соціальна безпека на: а) можливості розкриття трудового потенціалу працівників; б) мотивацію працівників до добросовісної, добросовісної, продуктивної та дисциплінованої трудової діяльності. Між тим, проводячи паралель між соціальною безпекою державних службовців, а також їх спроможністю належним чином виконувати свої службово-трудова обов'язки в умовах глобалізації, слід також наголосити й на тому, що відповідний факт засвідчує також ефективність і раціональність процесу вибудовування держави в якості правової, демократичної та соціальної держави, яка спроможна реалізувати свої функції попри негативні чинники глобалізації, а також з урахуванням позитивних чинників глобалізаційних процесів;

2) *уможливлення повної та продуктивної праці державних службовців.* Український вчений М. М. Олексюк констатує, що «однією з умов забезпечення соціальної безпеки сучасного суспільства розглядається готовність і можливість для кожного індивіда займатися продуктивною працею» [7, с. 191]. Не є виключенням також держслужбовці, повна та продуктивна трудова діяльність яких переважно виявляється в наступному: а) доступ до державної служби в Україні мають найбільш кваліфіковані працездатні громадяни, незалежно від того, чи є вони особами з інвалідністю або ж без особами інвалідності, чоловіками чи жінками, молодими працівниками чи особами передпенсійного віку тощо; б) держава забезпечує (охороняє, захищає, сприяє реалізації) комплекс потреб людини на державній службі, результатом чого є те, що будь-який державний службовець є спроможним в повній мірі реалізувати свій трудовий потенціал без приниження його людської гідності, а навпаки – для зміцнення своєї людської гідності. Тобто, важливість цього завдання обумовлена тим фактом, що лише повна зайнятість на державній службі та продуктивна робота держслужбовців сприяє тому, щоби держава могла належним чином функціонувати, зокрема: по-перше, створювати та реалізувати правовий механізм превенції соціальних та інших ризиків глобалізації; по-друге, вчасно та адекватно осмислювати можливості та ризики глобалізації; по-третє, створювати соціальні блага в умовах глобалізації та перерозподіляти їх, культивуючи позитивні результати глобалізації для усього населення тощо;

3) *створення простору належного рівня соціальної безпеки на державній службі (безпеки державних службовців), що є гарантією належного здійснення службово-трудова обов'язків, реалізація яких обумовлює об'єктивно необхідний стан функціонування відповідного суб'єкта владних повноважень та держави загалом.* Вказане додатково підтверджує правильність позиції, відповідно до якої забезпечення соціальної безпеки держслужбовців є основою для того, щоби держава могла належним чином виконувати свої функції, зокрема, функції у соціальній сфері, а тому забезпечення соціальної безпеки

держслужбовців повинно передувати будь-яким трансформаціям в державі. У розглядуваному контексті вказане підтверджується тим фактом, що простір належного рівня соціальної безпеки на державній службі виявляється, серед іншого, у наступному:

а) доступ до державної служби не характеризується несправедливими бар'єрами, а службово-трудова діяльність будь-якого державного службовця не характеризується примусом до праці, враховуючи особливості діяльності відповідного органу публічної служби та існуючий в ньому режим виконання службово-трудових обов'язків на відповідній посаді;

б) трудова діяльність в органах державної служби заснована на концепції гармонійної стабільності службово-трудових відносин. Стабільність трудових правовідносин, як зазначають вчені, «є якісною характеристикою вияву цих правових відносин», що окреслюється в рамках певних рівнів стабільності таких відносин, а саме: «абсолютна стабільність трудових правовідносин – вияв стабільності, що є результатом незмінюваності та дії трудового договору, а саме наслідком того, що трудовий договір: не був змінений у своїй формі чи в своєму змісті (незалежно від того, чи є умови суттєвими або ж додатковими); не був призупинений чи розірваний» [8, с. 82]; «відносна стабільність трудових правовідносин – вияв стабільності, що об'єктивується в тому, що трудовий договір між працівником і роботодавцем не розривається та не змінюється у частині основних (суттєвих) умов договору, змін зазнають лише додаткові умови трудового договору» [8, с. 82]; «умовна стабільність трудових правовідносин – вияв стабільності, що об'єктивується у такому стані трудових правовідносин, за яких трудовий договір між учасниками цих відносин змінюється у частині суттєвих умов, не припиняючи своєї дії та, таким чином, не призводячи до припинення існуючих правових відносин» [8, с. 82]. У свою чергу В. О. Швець вказує на існування гармонійної стабільності трудових правовідносин, яка у загальному сенсі характеризується незмінюваністю трудових правовідносин, що в свою чергу не обумовлює звуження законних рамок: свободи працівника у реалізації ним свободи праці; господарської свободи роботодавця; інтересів держави і суспільства у сфері праці [9, с. 51]. Тобто, держслужбовці, виконуючи належним чином свої обов'язки в умовах впровадження концепції гармонійної стабільності службово-трудових правовідносин, переконані в тому, що вони є незалежними від неправомірного впливу на них (тиск на службовців, який виявляється в погрозах припинення службово-трудових обов'язків у разі невиконання службовцем певних неправомірних наказів тощо), спрямованих на спотворення їх соціально-правової та культурної місії;

в) трудова діяльність в органах державної служби ґрунтується на концепції гідної праці. На сьогоднішній день, як зазначає український юрист-трудолик М. В. Панченко, «гідна праця у широкому сенсі є працею, що системно вибудована на гуманістичному принципі трудового права, тобто є орієнтованою на трудові права людини та її законні інтереси у сфері праці (певною мірою, й поза сферою праці), сприяючи свободі відчуття працездатною людиною її гідності, а також в повній мірі відповідаючи критеріям (вимогам) концепції гідної праці» [10, с. 127]. Таким чином, концепція гідної праці вимагає впровадження на державній службі стандартів гідної праці, результатом чого є те, що держслужбовці працюють в рамках здорового психологічного клімату, на безпечному робочому місці тощо, а відтак, є захищеними від низки соціальних ризиків, які знаходять свій прояв на робочому місці.

Висновки. Мета та завдання соціальної безпеки державних службовців в умовах глобалізації вказує на те, що такий вид безпеки за вказаних обставин постає в якості особливого явища, котре характеризується очевидною соціально-правовою значимістю. По-перше, соціальна безпека державних службовців в умовах глобалізації сприяє гуманізації державної служби, яка тривалий (в межах традиційних для держав пострадянського простору) час була невинуватим десоціалізованою. По-друге, соціальна безпека державних службовців в умовах глобалізації сприяє підвищенню трудової

мотивації державних службовців, максимізує їх трудовий потенціал, захищає від певних наслідків глобалізаційних процесів, що негативним чином позначаються на соціальному стані держслужбовців, наслідком чого є те, що службовці більшою мірою є зацікавлені в тривалій зайнятості на державній службі, а також в продуктивній та дисциплінованій трудовій діяльності. По-третє, соціальна безпека державних службовців в умовах глобалізації сприяє належній реалізації державою її функцій (зокрема, й в соціальній сфері, а отже – й в формуванні соціальної безпеки держави загалом), формує фундамент національної безпеки держави, максимізує правовий, економічний та політичний потенціал держави на міжнародній арені, а також уможливорює ефективний перебіг процесу євроінтеграції України з огляду на те, що відповідні процеси здійснюються державною службою, яку складають державні службовці.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Поплавська О. М. Нетрадиційні механізми та форми досягнення соціальної безпеки країни. *Соціально-трудові відносини: теорія та практика*. 2017. № 1. С. 158-166.
2. Brown A. Ten Years after the Soviet Breakup: From Democraticization to Guided Democracy. *Journal of Democracy*. 2001. Vol. 12 (4). P. 35-41.
3. Mandel R. Introduction: Transition to where? Developing post-Soviet space. *Slavic Review*. 2012. Vol. 71 (2). P. 223-233. doi:10.1017/S0037677900013590.
4. Hladky V. Some Cautionary Remarks on the Process of Desocialization of the World of Work. *Scientific discoveries: projects, strategies and development: Proceedings of the International Scient. and Pract. Conf. (Edinburgh, 25 October 2019)*. Edinburgh: ESP, 2019. Vol. 3. P. 38-44.
5. Сташків Б. І. Соціальна безпека як інститут права соціального захисту населення. *Актуальні проблеми держави і права*. 2007. № 30. С. 32-36.
6. Хаустова М. Г. Феномен глобалізації та плюралізм її інтерпретації. *Форум права*. 2013. № 4. С. 430-440.
7. Олексюк М. М. Соціальна безпека держави в умовах глобалізації: політологічний аспект. *Соціально-гуманітарні виміри правової держави* : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. (м. Дніпро, 30 квітня 2021 р.). Дніпро : ДДУВС, 2021. С. 195-197.
8. Гладкий В. В. Форма консонансу стабільних трудових правовідносин. *Міжнародні та національні правові виміри забезпечення стабільності* : матеріали міжнар. наук.-практ. конф. (м. Львів, 17–18 квітня 2020 р.). Львів : ЦП, 2020. Ч. 2. С. 81-84.
9. Швець В. О. Проблеми правового регулювання забезпечення стабільності трудових правовідносин: дис. ... д-ра юрид. наук: 12.00.05. Київ, 2021. 445 с.
10. Панченко М. В. Правовий механізм забезпечення гідної праці державних службовців України: дис. ... д-ра юрид. наук: 12.00.05. Київ, 2019. 455 с.

УДК 349.2

DOI: 10.32751/2617-5967-2022-04-10

Лубінець Д.В.
доктор філософії

ЗАГАЛЬНІ ОЗНАКИ ПРАЦІВНИКА КРИТИЧНОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ УКРАЇНИ

У статті встановлюється перелік загальних ознак працівника критичної інфраструктури України. Автор вказує на те, що обсяг цих ознак становлять атрибутивні риси працівника критичної інфраструктури, які йому належать в силу того, що він набув загальний правовий статус працівника. Встановлюється, що працівник критичної